

Katri Haavisto

SEKSUAALIRIKOSTEN RANGAISTUSTEN OIKEASUHTAISUUS JULKISISSA ASiantuntijapuheenvuoroissa

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Toukokuu 2023

TIIVISTELMÄ

Katri Haavisto: Seksuaalirikosten rangaistusten oikeasuhtaisuus julkisissa asiantuntijapuheenvuoroissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2023

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, millaisia käsityksiä seksuaalirikoksista ja niiden rangaistustasosta esiintyy julkisissa asiantuntijapuheenvuoroissa. Tutkielmassa tarkastellaan myös, millaisia vaatimuksia asiantuntijat esittävät seksuaalirikosten rangaistustason muuttamiseen ja rikosten määrittelyyn, eli ovatko rangaistukset heidän mielestään oikeasuhtaisia. Lisäksi olennaista on, miten väitteitä perustellaan. Rangaistusasetuksiin vaikuttavat muun muassa yksilön arvot, käsitykset teosta sekä luottamus oikeuslaitokseen. Rangaistusvaatimusten ja niiden perustelujen analyysi on tärkeää, sillä yhteiskunnan punitiivisuus on viime vuosikymmeninä lisääntynyt. Seksuaalirikoksiin liittyy myös monenlaisia stereotyyppioita, joten on olennaista tietää, miten ne vaikuttavat rangaistusvaatimuksiin.

Tutkimusaineistona käytettiin viittätoista mediatekstiä, jotka sisälsivät mielipidekirjoituksia, pääkirjoituksia, blogitekstejä sekä yhden puheen. Tekstien kirjoittajat olivat muun muassa kansanedustajia, rikosprosessin asiantuntijoita sekä järjestöjen edustajia. Aineistojen analysointimenetelmäksi valikoitui teoriaohjaava sisällönanalyysi, sillä se mahdollistaa aineiston systemaattisen luokittelun. Analyysissä aineistosta muodostettiin teemoja, joita kirjoittajat käyttivät omien näkemystensä perusteluun. Analyysissä käytettiin muun muassa teoriaa stereotyyppioiden vaikutuksesta rangaistushalukkuuteen sekä arvojen merkitystä punitiivisten asenteiden esiintymisessä.

Kaikki aineiston kirjoittajat vaativat seksuaalirikoksista ankarampia rangaistuksia. Vaikka vaatimukset ovat samansuuntaisia, pohjautuvat niiden perustelut useisiin eri lähtökohtiin. Analyysin myötä aineistosta hahmottui kolme pääteemaa, joilla vaatimuksia perustellaan. Teemat käsittelevät uhria, arvoja sekä yhteiskunnan muutosta. Uhriin liittyviä perusteluita ovat muun muassa käsitys uhrin erityisestä kärsimyksestä sekä uhrin oikeussuojan riittämättömyys. Arvoista nimitään erityisesti henkilökohtainen koskemattomuus, itsemääräämisoikeus sekä ihmisoikeudet. Lisäksi oikeustajun käsite on aineistossa esillä. Yhteiskunnan muutoksessa kirjoittajat kiinnittävät huomiota esimerkiksi internetin mahdollistamiin seksuaalirikoksiin sekä yhteiskunnan arvokäsitysten muuttumiseen. Suomen seksuaalirikoksista saatujen rangaistusten tasoa verrataan myös muiden Pohjoismaiden rangaistustasoihin.

Avainsanat: seksuaalirikos, punitiivisuus, punitiivinen kuilu, oikeustaju, arvot

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Seksuaalirikokset Suomessa	2
3	Käsitteet ja teoria	4
3.1	Oikeustaju ja punitiivisuus	4
3.2	Stereotyyppien merkitys rangaistushalukkuudessa	5
3.3	Rangaistusasetteet	6
3.4	Schwartzin arvoteoria	7
4	Tutkimusongelma	9
4.1	Tutkimuskysymys	9
4.2	Aineisto	9
4.3	Menetelmä ja analyysiprosessi	11
4.4	Etiikka	12
5	Tulokset	14
5.1	Uhri	14
5.2	Arvot	17
5.3	Yhteiskunnan muutos	21
6	Yhteenveto ja johtopäätökset	24
6.1	Hypoteesien tarkastelu	24
6.2	Aineiston yhdenmukaisuus	26
6.3	Tutkimuksen rajoitteet	26
6.4	Mahdollista jatkotutkimusta	27
	Lähteet	29
	Liite 1. Aineistot	31

Kuvaluettelo

Kuva 1 Schwartzin arvoteoria (2012)	8
Kuva 2 Ihmisoikeudet, henkilökohtainen koskemattomuus ja itsemääräämisoikeus sijoitettuna Schwartzin arvoteoriaan, muokattu Kääriäisen (2016) mukaan.....	19

1 Johdanto

Seksuaalirikoksista käydään vilkasta julkista keskustelua aina aika ajoin. Usein keskustelu nousee esiin rikosten uutisointien yhteydessä. Erityisesti vakavien ja lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten paljastuessa media täyttyy erilaisista puheenvuoroista, joissa vaaditaan seksuaalirikosten rangaistusten kiristämistä ja rikollisten entistä kovempaa rankaisemista. On selvää, että seksuaalirikokset herättävät paljon tunteita, ja tästä syystä keskustelu onkin tärkeää. Lähempi tarkastelu on kuitenkin myös tarpeellista: Millaista keskustelua seksuaalirikosten rangaistustasosta käydään?

Kandidaatin tutkielmassani tutkin, millaista julkista asiantuntijakeskustelua aiheesta käydään ja miten väitteitä perustellaan. Asiantuntijat ovat tässä tutkielmassa muun muassa järjestöjen edustajia, rikosprosessin asiantuntijoita sekä kansanedustajia. Suomen seksuaalirikoksia koskeva lainsäädäntö muuttui vuoden 2023 alusta, joten aihe on ajankohtainen. Seksuaalirikoksia on tutkittu paljon uhrin ja tekijän näkökulmasta eri tieteenaloilla, mutta asenteita seksuaalirikosten rangaistuksia kohtaan ei juurikaan ole tutkittu Suomessa. Näin ollen asenteiden tutkiminen onkin hedelmällistä. Lisäksi aiheesta on paljon ennakkokäsityksiä ja stereotyyppioita, joten olisi tärkeää saada selville, ovatko nämä käsitykset oikeansuuntaisia.

Seuraavaksi taustoitan hieman lisää tutkielmani aihetta ja uutta seksuaalirikoslainsäädäntöä. Esittelen myös analyysini kannalta oleellisia teorioita sekä avaan tutkielmassani esiintyviä käsitteitä. Näihin kuuluvat oikeustajun ja punitiivisuuden käsitteet, arvot sekä ihmisten rangaistushalukkuus ja -asenteet.

Teoria-osion jälkeen perehdyn tutkimuskysymykseen, erilaisiin kantaaottaviin teksteihin aineistona sekä tutkimusmenetelmäni teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. Tässä kohtaa pohdin myös tutkielmaan liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tutkimusongelman kartoittamisen jälkeen esittelen analyysini tulokset kappaleessa viisi. Tutkielmani lopuksi tarkastelen tuloksista tehtäviä johtopäätöksiä, hypoteesien oikeasuuntaisuutta sekä tutkielman rajoitteita. Aivan lopuksi suuntaan katseen mahdollisen jatkotutkimuksen mahdollisuuksiin.

2 Seksuaalirikokset Suomessa

Seksuaalirikoslainsäädäntö muuttui vuoden 2023 alussa. Sen myötä rangaistuksia kiristettiin ja esimerkiksi raiskauksen tunnusmerkistöä muutettiin suostumusperustaiseksi. Suostumusperustaisuuden myötä väkivallan vaatimus raiskauksen tunnusmerkistöstä poistui. Nykyisen seksuaalirikoslainsäädännön tarkoituksena on suojella jokaisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Sillä tarkoitetaan ”ihmisten vapautta päättää itsestään ja käyttäytymisestään”. (Ojala 2022, alaluku 1.1 *Aluksi*.)

Uudessa seksuaalirikoslaissa esimerkiksi raiskauksesta rangaistusasteikko on 1–6 vuotta vankeutta, törkeän raiskauksen puolestaan 2–10 vuotta (Rikoslaki, 20 luku §1–2). Jos uhrina on alle 16-vuotias, vankeusrangaistuksen kesto on 2–12 vuotta (em. §12–13). Tavanomaiset vankeustuomioiden pituudet ovat ainakin tähän asti usein olleet rangaistusasteikon alkupäästä: raiskausten kohdalla tyyppillinen tuomion pituus on kaksi vuotta ja törkeiden raiskausten kohdalla neljä vuotta ehdotonta vankeutta. Raiskauksen kohdalla noin kolme viidestä tekijästä saa ehdottoman tuomion. (Oikeusministeriö 2018, 67.)

Suurin piirtein samanpituisia vankeusrangaistuksia saa muun muassa törkeästä pahoinpitelystä sekä törkeästä kirjanpitorikoksesta. Törkeän pahoinpitelyn rangaistusasteikko on 1–10 vuotta vankeutta (Rikoslaki, 21 luku §6). Tyyppillisesti ehdottoman vankeustuomion pituus on kuitenkin noin kaksi vuotta (Oikeusministeriö 2018, 105). Törkeän kirjanpitorikoksen rangaistusasteikko on neljästä kuukaudesta neljään vuoteen vankeutta (Rikoslaki, 30 luku §9a). Ehdottomien vankeusrangaistusten pituus näissä tapauksissa on tyyppillisesti myös kaksi vuotta (Oikeusministeriö 2018, 120).

Uudessa seksuaalirikoslaissa on tapahtunut muutoksia myös rikosten määrittelyissä, sillä esimerkiksi raiskauksen tunnusmerkistöön on lisätty suostumuksen puute. Aikaisemmin se ei riittänyt raiskauksen määritelmäksi. Myös lapsiin kohdistuvat rikokset ovat muuttuneet määrittelyiltään. Esimerkiksi alle 16-vuotiaaseen kohdistuva sukupuoliyhteys on uudessa laissa automaattisesti raiskausrikos. Aikaisemmin tätä käsiteltiin lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä. (Rikoslaki, 20 luku §1–13).

Viranomaisten tietoon tulleiden seksuaalirikosten määrä on ollut kasvussa viime vuosina. Esimerkiksi raiskausten määrä on lisääntynyt viidessä vuodessa vähän yli 600 tapauksella

vuosina 2017–2021. Vuonna 2021 raiskauksia tuli poliisin tietoon noin 1800. Lasten seksuaaliset hyväksikäytöt ovat myös lisääntyneet tarkasteluvälillä. Ne lähes kaksinkertaistuivat vuoden 2017 noin 1100 tapauksesta vuoden 2021 yli 2000 tapaukseen. (Tilastokeskus 2021). Nousevaa trendiä tilastoissa voi selittää se, että viranomaisille on alettu ilmoittaa enemmän tämänkaltaisia rikoksia. Itse rikosten määrä ei välttämättä ole niin suuressa kasvussa kuin mitä tilastoista voisi päätellä. Ainakin lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten kohdalla ilmoitusalttiuden lisääntyminen on tunnistettu (Malin & Vauhkonen & Latvala 2022, 73).

3 Käsitteet ja teoria

Keskeisiä käsitteitä tutkielmassani ovat muun muassa seksuaalirikos, oikeudenmukaisuus, oikeustaju, punitiivisuus sekä punitiivinen kiulu. Nämä liittyvät vahvasti toisiinsa, sillä esimerkiksi oikeudenmukaisuus muokkaa oikeustajua ja punitiivinen kiulu on puolestaan oikeustajun seurausta. Teorioista puolestaan olennaisia ovat Schwartzin arvoteoria sekä teoria stereotyyppien merkityksestä rangaistushalukkuudessa. Lisäksi teoria eri tekijöiden vaikutuksesta rangaistusasenteisiin on keskeinen.

3.1 Oikeustaju ja punitiivisuus

Oikeustaju viittaa ”käsitteisiin ja uskomuksiin esimerkiksi rangaistusjärjestelmän toiminnasta, tavoitteista ja rangaistusten oikeasta tasosta” (Lappi-Seppälä 2019, 224). Se kertoo, mikä on yksilön mielestä oikeudenmukainen rangaistus tietystä rikoksesta. Oikeustaju sopii tutkielmani käsitteeksi erinomaisesti, sillä oikeustaju määrittää, millaisia seksuaalirikoksiin liittyviä rangaistuksia ihmiset pitävät oikeudenmukaisina. Oikeustajun käsitteeseen liittyy myös rangaistuksen tavoitteet, eli millaisia toivottuja seurauksia rangaistuksella on tekijään, uhriin tai muuhun yhteiskuntaan, sekä erilaisia tunteita, kuten empatia uhria tai tekijää kohtaan (Dubber 2006, 5).

Punitiivisuus on käsitteenä paljon käytetty kriminologiassa sekä keskustelussa rangaistuksista ja rangaistusasenteista. Punitiivisuus tarkoittaa ankaraa suhtautumista rikoksia kohtaan. Käsitteen määrittelystä on kuitenkin tutkimuskentällä epäselvyyttä. Helmut Kury, Martin Brandenstein ja Joachim Obergfell-Fuchs jakavat (2009) punitiivisuuden neljään kategoriaan: mikrotason ja makrotason punitiivisuuteen sekä oikeudelliseen ja poliittiseen punitiivisuuteen.

Mikrotason punitiivisuudella tarkoitetaan yksittäisten kansalaisten rangaistusmyönteisiä asenteita ja kovempien rangaistusten vaatimuksia. Makrotasolla punitiivisuus puolestaan viittaa mediassa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa esiintyviin rangaistusmyönteisiin asenteisiin ja vaatimuksiin kovemmista rangaistuksista. Oikeudellisella punitiivisuudella tarkoitetaan oikeuslaitosten rangaistusasenteita ja esimerkiksi suhtautumista aikaiseen

vapautumiseen vankilasta. Poliittinen punitiivisuus taas on muun muassa rikoslakien kiristämistä ja rangaistusten määrittelyn muuttamista tiukemmiksi, eli yleisesti punitiivisten asenteiden toteuttamista politiikassa. (Kury ym. 2009, 65.)

Punitiivisuus on ajan saatossa lisääntynyt. Tapio Lappi-Seppälä kirjoittaa 1990-luvun punitiivisestä käänneestä, jolloin rangaistusasetteet kovenivat muiden Pohjoismaiden esimerkin mukaisesti (Lappi-Seppälä 2013, 26–27). Punitiivinen käänne näkyi erityisesti asenteissa väkivalta-, huume- ja seksuaalirikoksia kohtaan, ja johti monien rikoslakien kiristymiseen. (Häkkinen 2020, 83). Punitiivinen käänne tarkoitti myös huomion painopisteen siirtymistä tekijän oikeusturvasta uhriin (Lappi-Seppälä 2013, 25).

Punitiivinen kuilu tarkoittaa kokemusta siitä, että rikoksista langetettavat tuomiot ovat liian lieviä. Tutkimusten mukaan (esim. de Keijser & van Koppen & Elffers 2007, 133) tuomarien ja kansalaisten välillä on eroavia näkemyksiä siitä, millaisia rangaistuksia rikoksista tulisi antaa. Lähtökohtaisesti kansalaisten mielestä rikoksista tulisi antaa kovempia tuomioita kuin mitä tuomarit antavat. Tällainen punitiivinen kuilu herättää epäluottamusta oikeusjärjestelmää kohtaan. Tutkimuksissa on kuitenkin havaittu, että kansalaisten näkemykset tuomioiden ankaruudesta lähenevät tuomarien antamia rangaistuksia, mitä enemmän heille kerrotaan rangaistavasta teosta ja oikeuskäytännestä (esim. de Keijser ym. 2007, Kääriäinen 2019). Punitiivista kuilua on siis mahdollista pienentää yhteiskunnassa lisäämällä tietoisuutta oikeusjärjestelmästä.

3.2 Stereotyyppien merkitys rangaistushalukkuudessa

Justin Pickett, Christina Mansini ja Daniel Mears esittelevät erilaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat yksilön oikeustajuun ja rangaistushalukkuuteen seksuaalirikoksissa. Artikkelissa esitellään ja testataan teoriaa, jonka mukaan ihmisten mielipide seksuaalirikosten rangaistustasosta muotoutuu osittain sen mukaan, millaisia käsityksiä yksilöillä seksuaalirikoksista on. Nämä käsitykset voivat kohdistua joko uhriin, tekijään tai seksuaalirikosriskiin. (Pickett ym. 2013.)

Tutkijat havaitsivat, että kovempia rangaistuksia seksuaalirikoksista vaativat sellaiset ihmiset, joilla on tietynlaisia stereotyyppioita seksuaalirikoksista. Uhriin liittyvät stereotyyppit sisältävät

uhrin nuoren iän, jonka perusteella tällaisista rikoksista vaaditaan kovempia rangaistuksia. Lisäksi käsitys siitä, että uhri kärsii erityisen paljon seksuaalirikoksesta jonkin muun vakavan rikoksen uhriksi joutumisen sijaan, lisää tutkimuksen mukaan kovempien rangaistusten vaatimusta. (em. 748.)

Tekijään liittyvät stereotyyptit puolestaan muodostuvat esimerkiksi patologisen pahuuden, moraalittomuuden ja kuntoutumisen mahdottomuuden käsityksistä. Kovempia rangaistuksia vaativat usein ajattelevat seksuaalirikollisten olevan sisimmiltään pahoja, eikä heillä ole rikoksettomaan elämään kuntoutumisen mahdollisuuksia. Rikosriskiin liittyvät stereotyyptit sen sijaan näyttävät muun muassa käsityksenä siitä, että seksuaalirikosten määrä olisi kasvussa. (em. 748.)

3.3 Rangaistusasetteet

Juha Kääriäinen (2016) on tarkastellut tekijöitä, jotka vaikuttavat punitiivisuuteen eli ankarampaan suhtautumiseen rikoksia kohtaan ja kovien rangaistusten kannattamiseen. Artikkelissa tarkastellaan rangaistusasetteiden vaihtelua viidestä eri näkökulmasta: sosioekonomiset taustatekijät, luottamus oikeuslaitosta kohtaan, koettu turvattomuus, arvot sekä poliittinen sijoittuminen.

Kääriäinen havaitsee, että punitiivisia asenteita esiintyy erityisesti matalasti koulutetuilla sekä taloudellisesti huonosti toimeentulevilla ihmisillä (em. 626). Tämän lisäksi erityisesti heikko instrumentaalinen luottamus oikeuslaitokseen lisää punitiivisia asenteita. Instrumentaalilla luottamuksella tarkoitetaan kokemusta siitä, että oikeuslaitos on kykenevä tutkimaan rikoksen ja tuomitsemaan rikolliset, ja että rangaistukset ovat oikeasuhtaisia (Lappi-Seppälä 1999, 4). Oikeasuhtaisuus liittyy vahvasti oikeustajuun, sillä yksilön oikeasuhtaisina pitävät rangaistukset tyydyttävät myös yksilön oikeustajua.

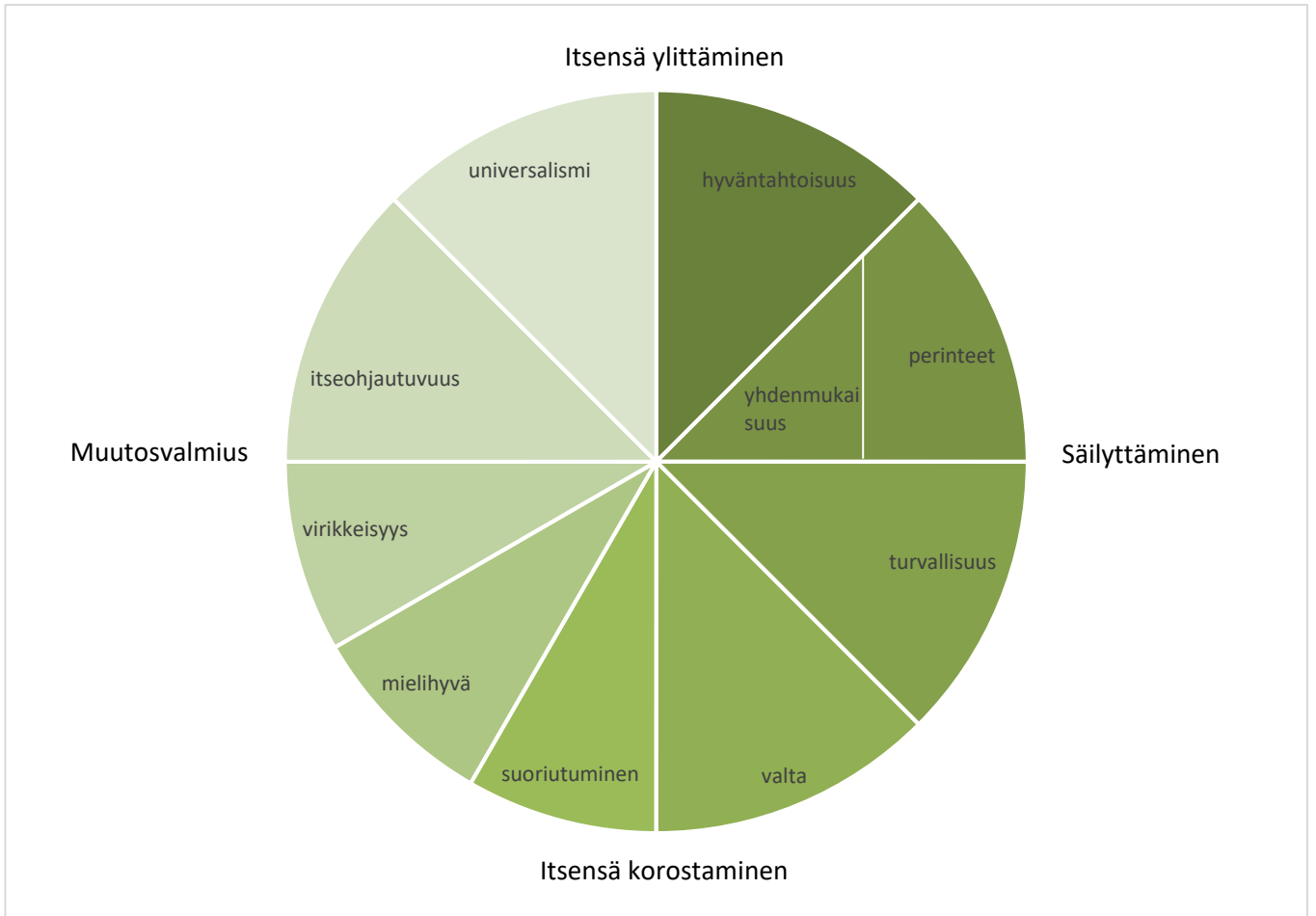
Arvoista perinteet, yhdenmukaisuus ja turvallisuus korreloivat positiivisesti punitiivisuuden kanssa, kun taas itseohjautuvuus ja universalismi korreloivat negatiivisesti punitiivisten asenteiden kanssa. Ihmiset, jotka arvostavat perinteitä, yhdenmukaisuutta ja turvallisuutta omaavat enemmän punitiivisiä asenteita, kun taas itseohjautuvuutta ja universalistisia arvoja

omaavilla punitiivisuutta esiintyy vähemmän. Tutkimuksessa on käytetty sosiaalipsykologi Shalom H. Schwartzin arvoteoriaa. (em. 627.)

3.4 Schwartzin arvoteoria

Schwartzin arvoteorian mukaan arvot vaikuttavat asenteisiin ja sitä kautta myös käyttäytymiseen. Erilaisia perusarvoja on kymmenen: perinteet, yhdenmukaisuus, turvallisuus, valta, suoriutuminen, mielihyvä, virikkeisyys, itseohjautuvuus, universalismi ja hyväntahtoisuus. (Schwartz 2012, 3–7.)

Arvot jaetaan Schwartzin teoriassa karkeasti nelikenttään, jossa yhdellä akselilla ovat muutosvalmius ja säilyttäminen, toisella akselilla puolestaan itsensä ylittäminen ja itsensä korostaminen (em. 9). Kääriäisen havaitsemat, punitiivisuuden kanssa korreloivat arvot eli perinteet, yhdenmukaisuus ja turvallisuus sijoittuvat säilyttämisen ulottuvuuteen. Akselilla itsensä ylittäminen ja itsensä korostaminen arvot ovat aika lailla puolivälissä. Punitiivisiä asenteita kannattavat näkevät tärkeiksi esimerkiksi yhteiskunnan turvallisuuden, tottelevaisuuden, itsekurin, traditiot ja kunnioituksen (em. 6). Kuvassa 1 on havainnollistettu Schwartzin arvoteorian ulottuvuudet sekä arvojen sijoittuminen niihin.

Kuva 1 Schwartzin arvoteoria (2012)

4 Tutkimusongelma

4.1 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymyksenä tutkielmassani toimii:

- Miten väitteitä ja mielipiteitä seksuaalirikosten rangaistustasosta perustellaan?
- Millaista keskustelua seksuaalirikosten rangaistustasosta käydään erilaisissa medioissa julkaistuissa asiantuntijapuheenvuoroissa?

Tutkielmassani tarkastelen, vaaditaanko seksuaalirikoksista lähtökohtaisesti lievempiä vai kovempia rangaistuksia. Tarkentavina kysymyksinä analyysissäni kulkee seuraavanlaiset kysymykset: Vedotaanko oikeudenmukaisuuteen tai ihmisten oikeustajuun? Tuodaanko uhrin näkökulmaa esille? Miten tekijää käsitellään kirjoituksissa? Miten kirjoittajan käsitykset seksuaalirikoksista vaikuttavat tekstissä esitettyihin näkemyksiin ja vaatimuksiin?

Pyrin saamaan selville, miten kirjoituksissa käsitellään tekstien kirjoittajien oikeustajua ja siihen liittyvää mahdollista punitiivista kuilua. Lisäksi tutkin, annetaanko seksuaalirikoksista kirjoittajien mukaan liian lieviä rangaistuksia, vai ovatko rangaistukset sopivalla tasolla tai kenties liian ankaria. Myös tyytyväisyys tai tyytymättömyys uutta seksuaalirikoslainsäädäntöä kohtaan on tarkastelun alla.

Hypoteesini mukaan seksuaalirikoksista vaaditaan lähtökohtaisesti ankarampia rangaistuksia. Niitä perustellaan hypoteesini mukaan uhriin, tekijään ja riskiin liittyvillä perusteluilla. Myös arvoja oletan käytettävän perusteluissa. Lisäksi oletan, että oikeustajun käsitettä käytetään perustelemaan omia näkemyksiä ja vaatimuksia. Hypoteesini mukaan uskon löytäväni kirjoitusten vaatimusten taustalta kirjoittajien tarpeen täyttää kokemaansa punitiivista kuilua.

4.2 Aineisto

Tutkielmani aineisto sisältää erilaisia medioissa julkaistuja kannanottoja seksuaalirikosten rangaistuksiin. Tekstejä on yhteensä 15 ja niiden pituudet vaihtelevat noin puolesta sivusta kahteen sivuun tekstiä. Aineisto koostuu kahdeksasta mielipidekirjoituksesta, kolmesta pääkirjoituksesta, kolmesta blogikirjoituksesta sekä yhdestä puheesta.

Mielipidekirjoitukset on julkaistu Helsingin Sanomissa (5 kpl), Aamulehdessä (2 kpl) ja Keskipohjanmaassa (1 kpl). Kirjoittajat esiintyvät titteleillään, ja heillä kaikilla onkin asiantuntija-asema aiheeseen nähden. Osa kirjoittajista on rikosprosessin asiantuntijoita, kuten asianajajia, varatuomareita tai syyttäjiä, osa puolestaan erilaisten järjestöjen edustajia. Mielipidekirjoitusten joukossa on lisäksi kansanedustajien laatimia tekstejä.

Pääkirjoituksista kaksi poimin Helsingin Sanomista ja yhden Iltalehdestä. Blogit sen sijaan ovat erilaisten aihepiirin vaikutusalueella toimivien järjestöjen tuottamia. Näitä ovat Naisjärjestöjen keskusliitto, Asianajajaliitto sekä Pelastakaa Lapset Ry. Järjestöt poimin seksuaalirikoslainsäädännön uudistamisprosessin lausuntokierroksella lainsäädäntöä kommentoineista järjestöistä. Tämän avulla sain kattavan listan kyseiseen lainsäädäntöön vaikuttamaan pyrkineistä ja sitä kommentoineista järjestöistä, joilla on sekä asiantuntemusta että intressejä teeman suhteen.

Aineiston mielipide- ja pääkirjoitukset keräsin systemaattisesti tekemällä internetistä isojen sanomalehtien arkistohakuja. Prosessin myötä hakusanaksi muotoutui ”seksuaalirikos”, jonka avulla kaikki kahdeksan mielipidekirjoitusta ja kolme pääkirjoitusta on haettu. Rajasin kirjoituksista pois täysin tutkimusongelmaani sopimattomat tekstit sekä tekstit, joiden kirjoittajilla ei ole minkäänlaista asiantuntija-asemaa aiheeseen nähden.

Tutkielmani aineiston puhe puolestaan on oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonin puhe Puhutaan suostumuksesta! -seminaarissa, joka käsitteli uutta lainsäädäntöä ja kansalaisaloitetta Suostumus2018. Puhe on julkaistu kirjallisessa muodossa Valtioneuvoston nettisivuilla. Analysoin puheesta vain suomenkielisiä kohtia, sillä osa suomenkielisistä kohdista oli käännetty myös ruotsiksi, mutta mitään uusia argumentteja ei ruotsinkielisissä osissa tehty.

Kirjoitukset on julkaistu aikavälillä 04/2019–08/2022. Näin pitkällä aikavälillä yhteiskunnassa ja lainuudistamisprosessissa on tapahtunut paljon, mutta näen, ettei se analyysin perusideaakaan kuitenkaan haittaa. Tarkoitukseni ei ole analysoida, miten juuri lainuudistamisprosessista tai sen lopputuloksesta puhutaan, vaan millaisia perusteita vaatimuksille annetaan. Näin ollen ei ole olennaista, miten vanhoja tekstit ovat.

Aineistoni kirjoitukset edustavat eri tekstilajeja ja ne on poimittu erilaisista lähteistä. Kaikki tekstit ovat kuitenkin aiheeseen perehtyneiden toimijoiden kirjoittamia, joten heillä kaikilla voi olettaa olevan hyvä käsitys tämänhetkisestä seksuaalirikoslainsäädännöstä ja rangaistusten tasosta. Kaikki tekstit ovat kannanottoja, vaikka saattavatkin käsitellä hieman eri näkökulmista seksuaalirikoksia ja siihen liittyvää lainsäädäntöä. Näen, että aineiston monipuolisuus onkin analyysin kannalta rikkaus ja mahdollistaa syvällisen sisällönanalyysin.

Aineiston tekstejä on yhteensä 15. Näistä lähes kaikki käsittelevät jollain muotoa uutta seksuaalirikoslainsäädäntöä, joka astui voimaan vuoden 2023 alusta. Tekstit on julkaistu uudistamisprosessin eri vaiheissa, joten osa niistä ottaa kantaa vasta valmisteilla olevaan lakiin, osa puolestaan jo lakiesitykseen tai hyväksytyyn lakipakettiin. Kaikki kuitenkin käsittelevät seksuaalirikoksia, niistä saatuja rangaistuksia tai uhrin asemaa.

4.3 Menetelmä ja analyysiprosessi

Analyysimenetelmäkseni valitsin teoriaohjaavan sisällönanalyysin, sillä analyysini ei pohjautunut mihinkään jo olemassa olevaan luokitteluun, kuten teorialähtöisessä sisällönanalyysissa. Analyysi ei kuitenkaan ole myöskään täysin aineistolähtöinen, sillä teoria oli mukana analyysissa ja sen tulkinnessa. Teorian ja aineiston suhde on siis olemassa, mutta se ei ole niin tiukka kuin teorialähtöisessä sisällönanalyysissä.

Tämä onkin teoriaohjaavan sisällönanalyysin ydinidea. Aineiston analyysi etenee aineiston ehdoilla, mutta uutta teoriaa tai käsitteitä ei luoda, vaan ne tuodaan aikaisemmasta alan tutkimuksesta. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin eräs ratkaistava dilemma on, missä kohtaa teorian tuo mukaan analyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133). Tässä tutkielmassa aineiston keruu ja sen luokittelu tapahtuivat ilman teorian ohjaamista. Luokittelun analysointivaiheessa toin teorian mukaan.

Näen sisällönanalyysin sopivan hyvin tutkimusongelmaan, sillä sitä kautta oli mahdollista luokitella perusteluja erilaisiin luokkiin. Pystyin havaitsemaan, millaisia isompia argumenttiteemoja käytetään yksittäisten perusteluiden sijaan. Sisällönanalyysin avulla pystyin analysoimaan aineiston systemaattisesti ja tiivistämään tietoa yksinkertaisiin luokkiin.

Näenkin, että aineiston järjestäminen oli sisällönanalyysin yksi suurimmista eduista tutkielmassani.

Aloitin analyysin lukemalla aineiston läpi useaan kertaan. Tämän jälkeen poimin aineistoista erilaisia argumentteja, joilla vaatimuksia seksuaalirikosten rangaistusten muuttamisesta perusteltiin. Poimin myös kohtia, joissa kommentoitiin vanhaa lainsäädäntöä sekä uutta, vuoden 2023 alussa voimaan tullutta lakia. Otin mukaan myös nämä perustelut, sillä ne kertovat kirjoittajien näkökulmista, punitiivisuudesta ja vaatimuksista.

Perustelujen poimimisen jälkeen aloin klusteroida eli ryhmitellä niitä siten, että samankaltaiset perustelut kuuluvat samaan ryhmään. Muodostin erilaisia alaluokkia aineistotteista. Alaluokkia yhdistelemällä pääsin analyysin tuloksena esitettäviin yläluokkiin. Näitä yläluokkia muodostin kolme.

Yläluokista oli havaittavissa, että ne sopivat aikaisempaan teoriaan aiheesta. Käyttämäni teoriat rangaistushalukkuudesta, arvoista ja rangaistusaseteista eivät ole suoraan käytettävissä analyysin pohjana, mutta niitä soveltamalla voidaan havaita, että analyysini lopputulos sopii aikaisempaan teoriaan suurilta osin. Tästä voikin päätellä, että teoriaohjaava analyysi oli hyvä valinta tutkielmaani. Mikään teoria ei suoraan sovi analyysiini, mutta lopputulosta voidaan soveltaa olemassa oleviin teorioihin.

4.4 Etiikka

Lähtökohtaisesti en näe tutkimuksessani mittavia eettisiä ongelmia seksuaalirikosten arkaluoneisuudesta huolimatta. Julkinen keskustelu rangaistusten ympärillä on tärkeä osa niiden legitimeettiä. Tutkimusaineistoni on julkisesti saatavilla ja kaikki kirjoitukset on julkaistu lehdissä tai internetissä. Julkisten tekstien käytöllä voidaan välttää tietosuojan ongelmat ja sen tuoma mahdollinen eettinen arveluttavuus. Tutkielman liitteenä on lista kaikista käyttämästäni aineistoteksteistä, jotta lukija voi halutessaan myös itse tutustua aineistoon.

Tutkielmaa tehdessäni olen tutustunut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) määrittelemiini hyvän tieteellisen käytännön periaatteisiin, ja niitä olen tutkielmassani

pyrkinyt noudattamaan parhaani mukaan. Aineiston systemaattinen ja objektiivinen käsittely on osa hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK 2012). On myös tärkeää, että tiedostaa ennakkoluulot ja -asenteet, joita aineistoa kohtaan on, ja näin pyrkiä mahdollisimman neutraaliin analyysiin.

5 Tulokset

Kaikki tekstien kirjoittajat vaativat ankarampia rangaistuksia seksuaalirikoksista. Tämä näkyi aineistossa joko suoranaisina rangaistustason kiristämisen vaatimuksina tai sitten uuden, tiukemman seksuaalirikoslainsäädännön hyvänä pitämisenä. Myös seksuaalirikosten uudelleenmäärittelyä kattamaan entistä useammat teot kannatettiin kaikissa teksteissä. Erityisesti suostumuksen puutteen lisääminen raiskausrikosten tunnusmerkistöön nähtiin hyvänä asiana. Siinäkin kohtaa tiukempi lainsäädäntö sai kannatusta. Yhdessäkään tekstissä ei haluttu lievempiä rangaistuksia.

Analyysin myötä aineistosta hahmottui kolme teemaa, joilla omia vaatimuksia ja puheita seksuaalirikosten rangaistustasosta kehystettiin. Teemat keskittyvät vaatimusten perustelemiseen. Nämä teemat sisälsivät arvoja, uhrin esille nostamista sekä yhteiskunnan muutoksen tarkastelemista. Teemat leikkaavat osin toisiaan, sillä ne ovat toisiinsa vahvasti yhteydessä. Täysin ei esimerkiksi arvoja ja yhteiskuntaa voi erottaa toisistaan. Tällainen teemojen osittainen päällekkäisyys on sisällönanalyysin tapauksessa tyypillistä yleisemminkin.

5.1 Uhri

Pickettin ja kollegojen (2013) teoriassa yksi kategorioista oli uhriin liittyvät stereotypiat. Näitä ennakoasenteita esiintyi myös tutkielmani aineistossa. Uhriin liittyvät käsitykset liittyivät joko näkemykseen uhrista itsestään, tämän kärsimyksestä sekä uhrin oikeuksien puolustamiseen. Uhrin käyttäminen perusteluna oli hyvin yleistä aineistossa, vain kolmessa tekstissä viidestätoista ei suoraan esitetty uhriin liittyviä käsityksiä.

Uhriin itseensä liittyvät perustelut rangaistusten koventamisen vaatimuksesta sisälsivät lähes aina ajatuksen lapsesta uhrina, kuten Pickettin ja kollegojen teoriassakin esitettiin. Erityisesti lapsen puolustuskyvyttömyyttä korostettiin teksteissä. Vaikka kirjoittajat tunnustivat myös aikuisuhrin aseman parantamisen tarpeen, keskityttiin vaatimuksissa erityisesti lapsiin, kuten seuraava esimerkki näyttää.

”Lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset ovat järkyttäneet mieliämme. Sanat eivät riitä kuvaamaan, miten vastenmielinen ja tuomittava rikos lapsen hyväksikäyttö on. [---] Törkeistä seksuaalirikoksista ja erityisesti lapsiin kohdistuvista teoista annettavien rangaistusten pitää vastata yleistä oikeustajua.” (Aineisto 8)

Yleistä aineistossa oli yleinen rangaistusten kiristämisen vaatimus, joka kuitenkin perusteltiin erityisesti lapsiuhrin asemaan vetoamalla. Uhrikäsityksissä tuotiin esiin myös ainoastaan naisia ja lapsia. Yhdessäkään tekstissä ei tuotu esiin mahdollisuutta, että mies voisi olla seksuaalirikoksen uhri. Seksuaalirikoslainsäädännön muuttumista kommentoitiin esimerkiksi *”kaikkien maamme naisten ja tyttöjen voittona”* (aineisto 15).

Uhrikäsityksen kohdistuminen naisiin ja tyttöihin on tilastojen valossa ymmärrettävää. Rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan vuonna 2018 raiskausrikosten uhreista naisia oli yli 95 %. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tapauksessa uhreista tyttöjä oli lähes 90 %. (SVT 2018.) Näin ollen seksuaalirikoslainsäädännön muuttaminen parantaa erityisesti naisten ja tyttöjen oikeussuojaa.

Lisäksi käsitykset uhrin suuresta kärsimyksestä tuotiin aineistossa usein esiin. Vaatimukset kovemmista rangaistuksista perusteltiin muun muassa siten, että ne ottaisivat huomioon paremmin *”uhrien fyysisiä ja henkisiä vaurioita”* (aineisto 3) tai koska *”rikoksen uhriksi joutuneista moni kärsii läpi elämänsä”* (aineisto 15).

Kirjoittajat perustelivat vaatimuksiaan seksuaalirikoksen uhrille tuomalla erityisellä kärsimyksellä verrattuna mihinkään muuhun rikokseen. Samainen havainto tuotiin esiin myös Pickettin ja kollegojen teoriassa, jonka mukaan käsitys seksuaalirikoksen aiheuttamasta erityisestä kärsimyksestä lisää rangaistuksen koventamisvaatimuksia. Näin ollen monet käsitykset uhrista vaikuttavat seksuaalirikoksiin ja niiden rangaistustasoon suhtautumiseen.

Vaatimuksia kehystettiin myös uhrin aseman parantamisen ja oikeuksien puolustamisen ajatuksella. Teksteissä nähtiin, että rangaistustason nostaminen ja erityisesti suostumuksen käsitteen tuominen uuteen seksuaalirikoslainsäädäntöön parantaa uhrin asemaa merkittävästi: *”Onneksi lakia ollaan parhaillaan muuttamassa niin, että uhrin asema ja*

suostumus tulevat aiempaa paremmin huomioituksi” (aineisto 9). Vanha lainsäädäntö nähtiin vanhentuneena ja sitä kautta uhrin oikeussuoja ei ollut nykykäsitteiksi vastaavalla tasolla.

Suostumus olikin yksi aineiston läpikantavista teemoista. Aihe nousi luonnollisesti esiin, sillä uudessa seksuaalirikoslaissa suostumuksen puute täyttää raiskauksen tunnusmerkistön entisen väkivallan tai sen uhan vaatimuksen sijaan. Suostumusta käsiteltiin suoranaisesti yhdessätoista aineiston tekstissä eli vain neljässä sitä ei mainittu. Osassa näistä neljästä teksteistä suostumusta kuitenkin käsiteltiin, mutta sitä saatettiin kutsua esimerkiksi vapaaehtoisuuden puutteeksi.

Uhrin oikeuksien toteutumista perusteltiin siis suostumuksen korostamisen kautta. Nähtiin, että uhrin oikeudet toteutuvat paremmin, jos teko perustuu suostumuksen puutteeseen, ei väkivallan vaatimukseen.

”Uudet säännökset parantaisivat uhrin asemaa. Nykyistä lainsäädäntöä on pidetty riittämättömänä, sillä se määrittelee raiskauksen yleensä väkivallan tai sen uhan kautta. [...] Suostumuksen roolin korostaminen vahvistaa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden rajaa.”
(aineisto 11)

Tämä on hieman ristiriidassa Pickettin ja kollegojen jaottelun kanssa. Tekstien kirjoittajat kannattivat uutta lainsäädäntöä, sillä siinä seksuaalirikoksista saa ankaramman rangaistuksen. Kuitenkin määrittelyä muutettiin niin, että entistä useampi teko voidaan tuomita seksuaalirikoksena. Vanhassa laissa tunnusmerkistö täyttyi vasta, kun uhrille tuotettiin enemmän kärsimystä. Silti rangaistus oli lähtökohtaisesti pienempi kuin uudessa laissa. Käsitys uhrin erityisestä kärsimyksestä pysyi olemassa, vaikka väkivalta raiskauksen tunnusmerkistöstä poistetaankin. Pickettin ja kollegojen teoria ei siis sovellu lain arviointiin, ainoastaan ihmisten mielipiteiden tarkasteluun.

Rangaistusten koventamisen ja tunnusmerkistön uusimisen käänköpuolena korostettiin usein myös vapaaehtoista seksuaalista kanssakäymistä. Kirjoittajat toivat esiin, että vaikka he vaativat seksuaalirikoslainsäädännön uudistamista, he eivät halua vapaaehtoisen seksuaalisen kanssakäymisen kriminalisointia: *”Aikuisten välistä vapaaehtoista kanssakäymistä uudella lainsäädännöllä ei rajoiteta”*. (aineisto 15)

Vapaaehtoisuuden korostaminen tuotiin esiin myös nuorten seksuaalisessa kanssakäymisessä erityisesti, kun käsiteltiin 16 vuoden suojaikärajaa. Uuden lain mukaan kaikki alle 16-vuotiaihin kohdistuvat seksuaaliset kanssakäymiset ovat automaattisesti raiskausrikoksia (Rikoslaki, 20 luku §12–13). Kuitenkin tuotiin esille, että: *”nuorten keskinäinen vapaaehtoinen seksi ei olisi vastedeskään rangaistavaa”*. (aineisto 10)

5.2 Arvot

Arvoihin vedottiin monissa tiukempien seksuaalirikosten rangaistusvaatimusten perusteluissa. Eniten vedottiin ihmisoikeuksiin, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja itsemääräämisoikeuteen. Myös oikeustajun käsitettä käytettiin monessa tekstissä vaatimusten tukena.

Itsemääräämisoikeutta teksteissä korostettiin eniten. Se esiintyi yhteensä 18 kertaa kahdeksassa eri tekstissä. Henkilökohtaista koskemattomuutta käytettiin 11 kertaa kuudessa eri tekstissä. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen saatettiin viitata myös seksuaalisena koskemattomuutena tai pelkkänä koskemattomuutena. Ihmisoikeudet tuotiin esiin viidessä tekstissä. Näissä sana esiintyi yhteensä yhdeksän kertaa. Oikeustaju esiintyi neljässä tekstissä yhteensä viisi kertaa.

Osassa teksteistä ei nimetty erityisesti mitään tiettyä arvoa, vaan perusteluna viitattiin yleisesti yhteiskunnan arvoihin ja niiden rikkomisen tuomittavuuteen:

”Meidän on varmistettava, että lainsäädäntömme antaa selkeän viestin siitä, kuinka vakavina ja tuomittavina yhteiskuntamme seksuaali- ja väkivaltarikoksia pitää.”
(aineisto 6).

Teksteissä annettiin ymmärtää, että seksuaalirikokset ovat vasten yhteiskunnan arvoja, vaikka niitä ei yksityiskohtaisesti nimettäisikään.

Monia arvoja kuitenkin nimettiin. Itsemääräämisoikeus ja henkilökohtainen koskemattomuus nähtiin arvoina, jotka tulevat toteutumaan paremmin uuden seksuaalirikoslain suostumuspykälän myötä: *”Saimme kesäkuussa vihdoin hyväksytyä laajan lakipaketin, jonka*

tarkoituksena on vahvistaa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa” (aineisto 7). Vanhan lainsäädännön nähtiin loukkaavan näitä arvoja erityisesti raiskauksessa väkivallan vaatimuksen takia.

Ihmisoikeudet tuotiin usein perusteluissa esiin, kun vaadittiin kovempia rangaistuksia seksuaalirikoksista. Ihmisoikeuksien toteutuminen uuden lainsäädännön myötä ei nähty kuitenkaan olevan itsestäänselvyys, sillä tekstien mukaan osa uudistuksista loukkaa edelleen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisoikeuksia. Suurin osa teksteistä kuitenkin keskittyi siihen, miten uusi lainsäädäntö parantaa ihmisoikeuksien toteutumista, ja joita vanha lainsäädäntö on polkenut raiskauksen väkivallan vaatimuksen takia: *”Uudistus saattaa Suomen lainsäädännön linjaan näiden ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa”* (aineisto 12).

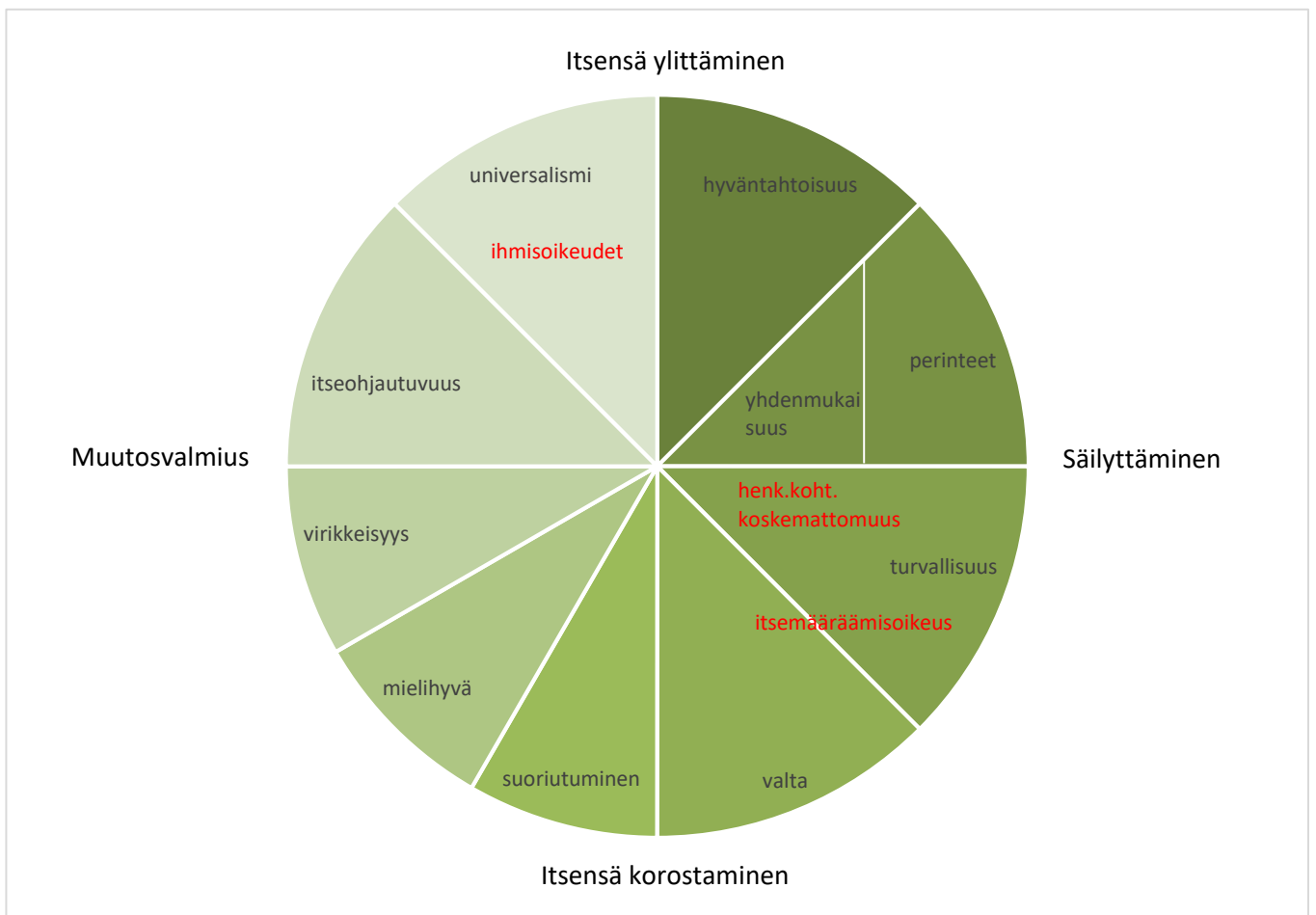
Miten ihmisoikeuksien, henkilökohtaisen koskemattomuuden ja itsemääräämisoikeuden arvot sijoittuvat Schwartzin arvoteoriaan? Kääriäisen tutkimuksen mukaanhan perinteiden, yhdenmukaisuuden ja turvallisuuden arvot korreloivat positiivisesti punitiivisuuden kanssa. Sen sijaan universalismi ja itseohjautuvuus korreloivat punitiivisuuden kanssa negatiivisesti. (Kääriäinen 2016, 627.) Kuvassa 2 nämä arvot ovat sijoitettuna Schwartzin arvoteoriaa havainnollistavaan ympyräkuvioon.

Teksteissä esiin tuoduista arvoista henkilökohtainen koskemattomuus on lähellä turvallisuuden arvoa, sillä Schwartzin määrittelyn mukaan siihen sisältyy tavoite omasta, yhteiskunnan ja niiden ihmisten turvallisuudesta, joihin identifioituu (Schwartz 2012, 6). Henkilökohtainen koskemattomuus on vahvasti oman turvallisuuden arvostamista, ja aineistossa tuotiinkin esille henkilökohtaisen koskemattomuuden turvallisuusnäkökulma: *”(Seksuaalirikokset) uhkaavat laajasti ihmisten turvallisuutta ja turvallisuudentunnetta. Ne loukkaavat herkintä osaa ihmisten koskemattomuudesta”*. (aineisto 15)

Itsemääräämisoikeus puolestaan sijoittuu turvallisuuden ja vallan välimaastoon. Ne ovatkin Schwartzin teoriassa vierekkäisiä arvoja. Itsemääräämisoikeudessa on kyse yksilön turvallisuudesta, kuten henkilökohtaisen koskemattomuudenkin kohdalla. Vallan Schwartz määrittelee ihmisten ja resurssien kontrolloimiseksi (Schwartz 2012, 5), mutta sen voi käsittää myös kontrolliksi omasta kehostaan. Näin ollen itsemääräämisoikeudenkin korostaminen aineistossa on yhteneväinen Kääriäisen havaintojen kanssa.

Kolmas aineistossa korostettu arvo eli ihmisoikeus sen sijaan sijoittuu Schwartzin teoriassa universalismin kategoriaan. Schwartz määrittelee universalismin esimerkiksi avarakatseisuudeksi, sosiaalisesti oikeudenmukaisuudeksi ja yhdenvertaisuudeksi (Schwartz 2012, 7). Ihmisoikeudet edustavat näitä arvoja. Universalismi on päinvastainen arvo turvallisuudelle ja kaukana myös perinteiden ja yhdenmukaisuuden arvosta, kuten kuvasta 2 voi havaita.

Tässä kohtaa aineiston löydökset ovat kuitenkin ristiriidassa Kääriäisen havaintojen kanssa. Kääriäisen tutkimuksen mukaan universalismi korreloi negatiivisesti punitiivisuuden kanssa eli universalistiset asenteet ja ankarammat rangaistustoiveet eivät usein esiintyisi yhdessä. Tätä Kääriäinen selittää toleranssilla erilaisia väestöryhmiä kohtaan: universalistisia arvoja omaavat ihmiset hyväksyvät myös rikolliset ja muut normien rikkojat. (Kääriäinen 2016, 623.)

Kuva 2 Ihmisoikeudet, henkilökohtainen koskemattomuus ja itseääräämisoikeus sijoitettuna Schwartzin arvoteoriaan, muokattu Kääriäisen (2016) mukaan.

Aineistossa ihmisoikeuksia perusteluinaan käyttävät painottivat siis lähinnä uhrien ihmisoikeuksien tukemista, eikä tekijän näkökulmaa tuotu lainkaan teksteissä esiin. Kovemmat rangaistukset nähtiin uhrin ihmisoikeuksia edistävänä tekijänä. Ihmisoikeuksia ei peilattu toleranssin ja hyväksynnän kautta, vaan lähinnä heikommassa asemassa olevan eli uhrin tilanteen parantamisen kautta.

Oikeustajuun vetoaminen oli myös isossa roolissa kovempien rangaistusten vaatimusten perusteluissa. Suoraan oikeustajun käsitteeseen viitattiin neljässä tekstissä. Kuitenkin monissa muissa kannanotoissa viitattiin ihmisten oikeustajuun, mutta ei käytetty juuri kyseistä termiä.

Oikeustajun käsitettä käytettiin vaatimaan rangaistusten koventamista ja erityisesti ehdottoman tuomion automaattista langettamista. Vanhassa lainsäädännössä raiskauksesta oli voinut selvitä ehdollisella tuomiolla, ja sen etenkin kerrottiin sotivan kirjoittajien oikeustajua vastaan: *”Olemattomat tuomiot eivät vastaa ainakaan omaa oikeustajuani”* (aineisto 6). Uusi laki nähtiin paremmin oikeustajuun sopivana.

Oikeustajun tärkeä elementti onkin juuri käsitys rangaistusten oikeasta tasosta (Lappi-Seppälä 2019, 224). Ehdottoman vankeusrangaistuksen vaatiminen raiskausrikoksesta nähtiin myös toiselta oikeustajun osan kannalta olennaisena. Oikeustajuun liittyy myös käsitys rangaistuksen tavoitteista eli siitä, millaisia toivottuja seurauksia rangaistuksella on tekijään, uhriin ja muuhun yhteiskuntaan (em. 224). Ehdottoman rangaistuksen vaatiminen vaikuttaa tekijään suuresti verrattuna ehdolliseen rangaistukseen. Vankilaan joutuminen on tekijän kannalta merkittävä seuraus. Ehdottoman vankeuden nähtiin paremmin sopivan kirjoittajien oikeustajuun.

Kääriäisen (2016, 627) tutkimuksessa suomalaisten rangaistusaseteista ilmeni, että henkilöt, joilla on matala instrumentaalinen luottamus oikeuslaitosta kohtaan, vaativat kovempia rangaistuksia kuin ne, joilla on suuri instrumentaalinen luottamus. Tähän instrumentaaliseen luottamukseen liittyy vahvasti oikeustajun käsite oikeasuhtaisuuden kautta, kuten teoriaosiossa mainitsin. Tekstien kirjoittajilla saattaa olla matala instrumentaalinen luottamus erityisesti suhteessa vanhaan lakiin, joka nähtiin oikeustajun vastaisena. Nähtiin, että seksuaalirikoslainsäädännön uudistuksen myötä rangaistuksista tulee enemmän oikeustajun mukaisia eli muutos parantaa instrumentaalista luottamusta oikeuslaitosta kohtaan.

Oikeustaju ja käsitykset uhrista kietoutuivat usein yhteen. Nähtiin, että koska teot vaikuttavat uhrin elämään pitkän aikaa, tulisi rangaistusten vastata oikeustajua: *”Törkeistä seksuaalirikoksista ja erityisesti lapsiin kohdistuvista teoista annettavien rangaistusten pitää vastata yleistä oikeustajua”* (Aineisto 8). Muualla tällaista kahden perustelun yhteenliittymistä ei samalla tavalla esiintynyt.

5.3 Yhteiskunnan muutos

Myös yhteiskunnan muutokseen liittyviä perusteluja käytettiin seksuaalirikoslainsäädännön uudistamisen vaatimuksissa. Teksteissä esiintyi esimerkiksi kansainvälistä vertailua sekä yhteiskunnan rakenteiden muuttumista, jonka vuoksi vanha lainsäädäntö oli tullut tiensä päähän. Vanha lainsäädäntö oli yli 20 vuotta vanha, joten siinä ajassa yhteiskunnassa, sen arvoissa ja asenteissa on tapahtunut suuria muutoksia, jotka tulisi kirjoittajien mukaan huomioida myös seksuaalirikoslainsäädännössä.

Yhteiskunnan muutoksina nimettiin erityisesti internet ja sen tuomat seksuaalirikosten muodot. Vanha lainsäädäntö tunnisti seksuaaliseksi ahdisteluksi ainoastaan fyysisen koskettelun. Seksuaalinen ahdistelu voi kuitenkin tapahtua myös netin välityksellä, ja tämän tuomista seksuaalirikoslakiin kannatettiin: *”Seksuaalirikokseen voi syyllistyä tapaamatta uhria koskaan henkilökohtaisesti, esimerkiksi lähettämällä alle 16-vuotiaalle ns. dickpic”*. (aineisto 13)

Lisäksi muutokset arvoissa ja henkilökohtaisen koskemattomuuden korostaminen näkyivät perusteluissa. Uutta seksuaalirikoslainsäädäntöä keuhuttiin, sillä sen nähtiin sopivan tämän päivän yhteiskuntaan paremmin: *”Seksuaalirikossäännökset on uudistettu kattavaksi ja johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi, joka vastaa tämän päivän maailmaa”* (aineisto 15).

Vanhentunut lainsäädäntö olikin isoin yksittäinen teema, jota kirjoittajat kritisoivat. Vanhassa seksuaalirikoslainsäädännössä esimerkiksi raiskauksen tunnusmerkistöön kuului väkivalta. Tämä väkivallan vaatimus nähtiin vanhentuneena ja uhrin ihmisoikeuksia loukkaavana. Vanha lainsäädäntö siis sisälsi vääriä käsityksiä ja stereotyyppioita teosta ja uhrin käyttäytymisestä. Tosiasiassa uusi seksuaalirikoslainsäädäntö ja kirjoittajat mieltävät raiskaukseksi myös teon,

jossa ei ole käytetty väkivaltaa, kunhan suostumuksen puutteen kriteeri täyttyy. Yhteiskunnan muutos tuotiin perusteluissa ilmi:

”Väkivallan liittämällä raiskauksiin on pitkä historiallinen tausta, joka on liittynyt naisen alisteiseen asemaan yhteiskunnassa. Nainen on aiemmin voinut joutua maksamaan raiskauksesta ”viettelyyn syyllisenä osapuolena” joko häpeällä tai pahimmassa tapauksessa hengellään.” (aineisto 9)

”(Uudistukset) ovat seurausta oikeuskäytännössä havaituista ongelmista ja entistä avoimemmasta seksuaalisiin tekoihin liittyvästä keskustelukulttuurista.” (aineisto 7)

Lainsäädännön uudistaminen ja määrittelyjen muuttuminen nähtiin hyvänä asiana, jotta lainsäädäntö vastaisi tämän päivän yhteiskuntaa. Muutosten myötä yhä useammat teot määritellään rikoksiksi, joten yhteiskunnan muutosta käytettiin myös rangaistusten koventamisen perusteluna.

Yhteiskunnan muutos on aineiston perusteella lisännyt ihmisten punitiivisuutta ainakin kolmella neljästä Helmut Kuryin ja kollegojen määrittelemällä punitiivisuuden tasoilla (Kury ym. 65). Mikrotason punitiivisuus on noussut, sillä kaikista teksteistä huokui entistä lainsäädäntöä punitiivisempia asenteita. Makrotason punitiivisuus tarkoitti mediassa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa esiintyviä rangaistusmyönteisempiä asenteita. Tämäkin piti paikkansa, sillä kaikki tekstit ovat osa yhteiskunnallista keskustelua, jota lainsäädännön uudistusprosessin ympärillä käytiin. Poliittinen punitiivisuus on myös lisääntynyt, sillä seksuaalirikoslakia uudistamalla rangaistuksia kiristettiin ja entistä useammat teot määriteltiin rikoksiksi.

Punitiivisuuden lisääntyminen mikro- ja makrotasolla sekä poliittisella tasolla on samassa linjassa yhteiskunnassa laajemminkin tapahtuneen viime vuosikymmenten punitiivisen käänteiden kanssa (Lappi-Seppälä 2013, 27). Tämä käänne on kohdistunut erityisesti huume-, väkivalta- ja seksuaalirikoksiin, joten onkin loogista, että kirjoittajat vaativat juuri seksuaalirikosten rangaistustason nostamista. Käänteiden myötä myös huomio kiinnittyi tekijästä uhriin, ja se näkyi myös aineistossani. Kirjoittajat kokivat, että vanha seksuaalirikoslainsäädäntö ei vastannut tämän päivän yhteiskuntaa, joka on siis muuttunut punitiivisemmäksi, vaan rangaistusten tulisi olla kovempia.

Kovempia rangaistuksia ja etenkin suostumusperustetta perusteltiin myös kansainvälisellä vertailulla ja muihin yhteiskuntiin viittaamalla. Muut Pohjoismaat ja varsinkin Ruotsi olivat suosittuja vertailukohteita: *”Ruotsissa raiskaus määritellään jo suostumusperusteisesti. Tämä malli sopii myös Suomeen.”* (aineisto 11). Suomen vanha lainsäädäntö on ollut jonkin verran lievempi kuin muilla Pohjoismailla, ja tämä haluttiin yhtenäistää.

Vanha seksuaalirikoslainsäädännön sisältö on ollut vastoin kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, ja se nähtiinkin häpeällisenä ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Vaatimuksia perusteltiin myös kansainvälisiin sopimuksiin ja lakeihin viittaamalla, ja toivottiin, että uusi lainsäädäntö vastaisi näihin ihmisoikeushaasteisiin.

”Suomea sitova Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan vastainen Istanbulin sopimus edellyttää, että kaikki ilman uhrin suostumusta tehdyt seksuaaliset teot kriminalisoidaan. [---] Uudistus saattaa Suomen lainsäädännön linjaan näiden ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.” (aineisto 12)

Yleisesti seksuaalirikoksia kuvailtiin esimerkiksi tuomittavina, törkeinä, inhottavina, vakavina ja järkyttävinä. Ne olivat monen tekstin kirjoittajan mielestä rikos ihmisyyttä vastaan. Näiden kuvailujen kautta ankarampia rangaistuksia ja erityisesti ehdotonta vankeusrangaistusta vaadittiin. Käsitys teosta erityisen pahana verrattuna muihin rikoksiin tuotiin myös esiin. Seksuaalirikoksia ja niistä saatavia rangaistuksia verrattiin esimerkiksi talous- ja huumerikoksiin.

”Seksuaali- ja väkivaltarikoksista tuomittavia rangaistuksia on edelleen kovennettava. Tällä hetkellä rangaistusten taso on selvästi matalampi verrattuna esimerkiksi talousrikoksista säädettyihin rangaistuksiin”. (aineisto 6)

6 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkielmassa tarkasteltiin, millaista keskustelua seksuaalirikosten rangaistustasosta käydään eri medioissa julkaistuissa kannanotoissa, miten väitteitä ja mielipiteitä perustellaan, ja millaisia syitä väitteille annetaan. Tutkielmassa kiinnitettiin huomiota muun muassa siihen, käytetäänkö uhria, ihmisoikeuksia tai oikeustajua perustelemaan vaatimuksia rangaistusten tason muuttamisesta.

Tutkielmani perusteella kaikki aineistoni kirjoittajat kannattivat seksuaalirikoslainsäädännön kiristämistä ja ankarampia rangaistuksia. Myös seksuaalirikosten määrittely haluttiin kireämmäksi: suostumuksen puute haluttiin lisättäväksi raiskauksen tunnusmerkistöön. Erityisesti lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistukset nähtiin liian lievinä ja oikeustajun vastaisina.

Teksteissä annettiin kolmenlaisia perusteluja vaatimuksille. Nämä liittyivät uhriin, yhteiskunnan muutokseen sekä arvoihin. Kovempien rangaistusten vaatimista perusteltiin muun muassa kokemuksella uhrin kovasta kärsimyksestä sekä tämän oikeuksien puolustamisella. Arvoista nimettiin puolestaan esimerkiksi ihmisoikeudet, henkilökohtainen koskemattomuus ja itsemääräämisoikeus.

Yhteiskunnan muutos tuli selvästi esiin edellisen lain vanhentumisessa: väkivalta raiskauksen tunnusmerkistössä ei kirjoittajien mielestä vastannut tätä päivää. Kansainvälistä vertailua tehtiin erityisesti Pohjoismaihin ja vedottiin siihen, että Suomen seksuaalirikoslain tulee olla yhtä ankara kuin muissa Pohjoismaissa. Kaikki vaatimukset heijastelivat yhteiskunnan punitiivisuutta ja sen lisääntymistä kansainvälisen trendin mukaisesti.

6.1 Hypoteesien tarkastelu

Tutkielman hypoteesit pitivät osittain paikkansa. Hypoteesini ankarampien rangaistusten vaatimuksesta piti paikkansa. Teksteissä ei esiintynyt lainkaan päinvastaisia näkemyksiä. Myös hypoteesini arvojen ja oikeustajun tuomisesta mukaan keskusteluun pitivät paikkansa. Arvoja

tuotiin esiin yleisesti, mutta myös nimettiin yksittäisiä arvoja, kuten itsemääräämisoikeus, ihmisoikeudet ja henkilökohtainen koskemattomuus.

Yksi hypoteeseistani oli teksteissä esiintyvä tarve punitiivisen kuilun kaventamisesta. Asia ei tullut suoraan esiin, mutta erityisesti vanhan seksuaalirikoslain voimassaolon aikana punitiivinen kuilu nähtiin suurena. Oikeustajun käsitettä käytettiin kuvaamaan tätä ristiriitaa lain ja omien näkemysten välillä. Uusi lainsäädäntö pienensi punitiivista kuilua, mutta ei kaikkien kirjoittajien mielestä poistanut sitä kokonaan.

Hypoteesini mukaan teksteissä esiintyisi Pickettin ja kollegojen tekemää jaottelua uhriin, tekijään ja rikosriskiin liittyvillä perusteluilla. Alun perin ajatukseni oli tehdä jaottelun pohjalta teorialähtöinen sisällönanalyysi. Pickettin ja kollegojen muodostamista ryhmistä kuitenkin ainoastaan uhriin liittyvät perustelut olivat havaittavissa. Tekijää ei teksteissä käsitelty, mikä vastaakin punitiivisen käänteen piirrettä huomion kiinnittymisestä tekijän sijaan uhriin. Myöskään rikosriskiin liittyviä perusteluja ei teksteissä ollut, lukuun ottamatta uuden teknologian tuomia mahdollisuuksia joutua uhriksi myös internetin välityksellä.

Aineiston merkitys muiden teemojen esiin nousemisessa on pakko ottaa huomioon. Jos aineistoni olisi ollut isompi ja kattanut laajemmin erilaisten kirjoittajien tekstejä, olisi tekijän ja rikosriskin teemat varmasti nousseet esiin. Jaottelu kuitenkin viittaa yksilön näkemyksiin ja stereotypioihin, joten voi olla, että tällaisessa asiaan perehtyneiden kirjoittajien tekstien tarkastelussa käsitykset teosta voivat olla oikeasuuntaisempia kuin ”tavallisen kansalaisen” käsitykset.

Käsitykset teosta ovat muuttuneet myös ajan saatossa yhteiskunnan muutoksen myötä. Punitiivinen käänne vaikuttaa osaltaan kovempien rangaistusten vaatimukseen. Voikin siis nähdä, että lait, jotka koskevat erityisesti naisten ja vähemmistöjen oikeuksia, ovat vanhentuneet yhteiskunnan muutoksen myötä nopeasti. Seksuaalirikoslainsäädännön lisäksi naisten oikeudet ovat parantuneet esimerkiksi työ- ja avioliittolainsäädännön uudistusten myötä. Yhteiskunnan arvot muuttuvat, joten lainsäädäntöä on muokattava vastaamaan nykyajan arvoja.

6.2 Aineiston yhdenmukaisuus

Uusi seksuaalirikoslaki nähtiin lähtökohtaisesti parempana kuin vanha laki. Keskustelu oli hyvin yhdenmukaista, sillä eriäviä mielipiteitä ei noussut esiin. Tämä ei ole yllättävä tulos, mutta mielenkiintoinen. Miksi eriäviä mielipiteitä ei tullut esiin?

Monet perusteluina käytetyt asiat, kuten lapset, ihmisoikeudet ja uhrin inhimillinen kärsimys ovat paljon myötätuntoa ja muita tunteita herättäviä asioita. Tällä tavalla kirjoittajat pyrkivät vaikuttamaan lukijan mielipiteeseen. Inhimillisyyden korostaminen toi seksuaalirikoksen paheksumisen paremmin esille, ja mielipidekin nousi selkeästi esiin. Lapset ja ihmisoikeudet ikään kuin valjastettiin kirjoittajan argumentin perustelujen kärjeksi, jotta kirjoittaja saisi näkemyksensä paremmin esille ja vaikutus olisi isompi.

Tätä kautta voikin selittää myös, miksi vain yhdenlaisia vaatimuksia esiintyi teksteissä. Rangaistusten lieventämisen argumentin puolesta on vaikeampi keksiä samanlaista myötätuntoa herättävää perustelua kuin rangaistusten koventamisen vaatimisessa. Seksuaalirikoksen tekijöiden oikeudet eivät ole yhtä hyvin myötätuntoa herättäviä mielipiteitä kuin uhrien oikeudet.

Tekijän ja uhrin oikeuksien epätasa-arvoa vahvistaa myös tutkielman tulos arvoista. Monet kirjoittajat perustelivat vaatimuksiaan kovemmista rangaistuksista ihmisoikeuksilla. Ihmisoikeudet ovat kuitenkin universalistisia arvoja, joiden Kääriäisen (2016, 627) tutkimuksen perusteella pitäisi korreloida negatiivisesti punitiivisuuden kanssa. Kirjoittajat valjastivat ihmisoikeudet vaatimustensa tueksi, mutta keskittyivät vain uhrien ihmisoikeuksiin. Kovemmat rangaistukset nähtiin uhrin ihmisoikeuksia vahvistavana tekijänä, mutta samalla ne heikentävät rikoksen tekijöiden oikeuksia. Tällaista arvostiriitaa eivät kirjoittajat kuitenkaan sanoittaneet.

6.3 Tutkimuksen rajoitteet

Tutkielman aineisto oli monipuolinen ja hedelmällinen, mutta aineisto muodostaa myös tutkimuksen suurimman rajoitteen. Media-aineistoja tutkiessa on lähes mahdotonta ottaa tutkimuksen kohteeksi kaikki aiheesta tuotetut tekstit, joten rajausta on pakko tehdä. Onkin

mahdollista, että omaa rajausta tehdessäni minulta jäi huomiotta jokin media tai teksti, joka olisi voinut olla olennainen osa tutkielmaani. Toisaalta aineistoni oli hyvin yhtenäinen ja luokittelut selkeitä, joten yksittäinen poikkeava aineistoteksti ei analyysiin olisi suurta muutosta tehnyt. Poikkeavien mielipiteiden syitä olisi kuitenkin ollut mielenkiintoista pohtia.

Media-aineistoissa tulee ottaa huomioon myös niiden julkaisupaikat. Jokainen sanomalehti ja blogi voi itse päättää, millaisia tekstejä ne julkaisevat, joten tekstit edustavat medioiden periaatteita ja arvoja. Tämä saattaa aiheuttaa valikoimista tekstien suhteen. Kenties vastakkaisten mielipiteiden puuttuminen johtuu siitä, että tutkielmassa tarkastellut mediat eivät ole hyväksyneet vastakkaisen mielipiteen esittäviä tekstejä julkaistavaksi.

6.4 Mahdollista jatkotutkimusta

Tutkielma vastasi sille asetettuihin tutkimuskysymyksiin, mutta tuloksista herää monia mahdollista jatkotutkimusta innoittavia kysymyksiä. Eräs mielenkiintoinen tarkempaa tarkastelua vaativa teema olisi, miten tutkielman tulokset eroaisivat, jos aineistona olisi ollut ”tavallisten kansalaisten” mielipiteitä ja kirjoituksia. Uskoisin, että myös tässä tilanteessa olisi vaadittu lähtökohtaisesti ankarampia rangaistuksia, mutta perustelut eivät välttämättä olisi olleet samat. Pickettin ja kollegojen mukaan kuitenkin käsitykset uhrista, tekijästä ja riskistä vaikuttavat punitiivisuuteen, joten asiaan perehtymättömillä olisi varmasti erilaisia käsityksiä niistä kuin tutkielmani aineiston kirjoittajilla.

Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kysymys voisi olla: minkälaisia käsityksiä suomalaisilla on seksuaalirikosten tekijöistä? Nähdäänkö tekijät patologisesti pahoina, joilla ei ole kuntoutumisen edellytyksiä? Minkälainen on tekijän oletettu tausta, esimerkiksi sosioekonominen asema tai etnisyys? Mediassa kuitenkin esiintyy mielikuvia esimerkiksi ”puskaraiskaajista”, joten olisi kiinnostavaa tutkia, miten nämä mielikuvat vastaavat suomalaisten käsityksiä tekijästä.

Stereotyyppien lisäksi olisi kiinnostavaa tietää, mihin tutkielmassanikin esille nousnut punitiivinen käänne johtaa. Jos yhteiskunnan asenteet muuttuvat jatkuvasti punitiivisemmäksi, mihin asti lainsäädäntö seuraa näitä ankaroittamisvaatimuksia?

Tasaantuuko yhteiskunnan punitiivisuus siinä kohtaa, kun kansalaisten mielestä oikeudenmukaiset rangaistukset on saavutettu, vai ankaroituvatko asenteet rikoksia kohtaan jatkuvasti?

Tiedetään kuitenkin, että kovemmat rangaistukset eivät vähennä rikollisuutta (esim. Nagin 2013, 201). Tästä näkökulmasta punitiivisuus ja jatkuva rangaistusten koventaminen eivät saa aikaan toivottua vaikutusta. Rikollisuuden vähentämiseen pitäisi keksiä muita keinoja. Punitiivisten asenteiden taustalla vaikuttavia tekijöitä olisi näin ollen tärkeä tutkia entistä tarkemmin.

Lähteet

Arviomuistio rangaistusten oikeasuhtaisuudesta. Eräät seksuaali-, väkivalta-, talous- ja rattijuopumusrikokset. 7/2018. Helsinki: Oikeusministeriö.

De Keijser, Jan & van Koppen, Peter & Elffers, Henk (2007) Bridging the gap between judges and the public? A multi-method study. *Journal of experimental criminology* 3:2, 131–61.

Dubber, Markus Dirk (2006) *The Sense of Justice Empathy in Law and Punishment*. New York: New York University Press.

Häkkinen, Esko (2020) Institutionalistinen kriminaalipolitiikan teoria ja suomalaisen rikosoikeuden muotoutuminen 1910-luvulta 2010-luvulle. Helsinki: Unigrafia.

Kääriäinen, Juha (2016) Suomalaisten rangaistusasetteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 81:6, 619–631.

Kääriäinen, Juha (2019) Knowledge, punitive attitudes and punitive gap: Finnish findings. *European journal on criminal policy and research* 25:4, 409–25.

Kury, Helmut & Brandenstein, Martin & Obergfell-Fuchs, Joachim (2009) Dimensions of punitiveness in Germany. *European Journal on Criminal Policy and Research* 15:1–2, 63–81.

Lappi-Seppälä, Tapio (1999) Luottamus tuomioistuimiin. *Defensor Legis: Suomen asianajajaliiton äänenkannattaja* 80, 623–639.

Lappi-Seppälä, Tapio (2013) Kriminaalipolitiikan muutostrendejä. Teoksessa Raimo Lahti (toim.) *Rikosoikeuden muutos 1960-luvulta 2010-luvulle: Pekka Koskisen (1943–2011) muistojulkaisu*. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, 17–52.

Lappi-Seppälä, Tapio (2019) Rangaistukset vastaavat yleistä oikeustajua: pohdintoja oikeustajun merkityksestä rangaistustason asettelussa. Teoksessa Dan Frände, Dan Helenius, Heli Korkka, Raimo Lahti, Tapio Lappi-Seppälä & Sakari Melander (toim.) *Juhlajulkaisu Kimmo Nuotio 1959–18/4–2019*. Helsinki: Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta, 222–248.

Malin, Tiina & Vauhkonen, Teemu & Latvala, Antti (2022) Seksuaalirikokset. Teoksessa Ilari Koltola (toim.) Rikollisuustilanne 2021. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia, nro 52/2022. Helsinki: Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, 61–87.

Nagin, Daniel (2013) Deterrence in the Twenty-First Century. *Crime & Justice* 42:1, 199–263.

Ojala, Timo (2022) Seksuaalirikokset. Uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Pickett, Justin & Mansini, Christina & Mears, Daniel (2013) Vulnerable Victims, Monstrous Offenders, and Unmanageable Risk: Explaining Public Opinion on the Social Control of Sex Crime. *Criminology* 51:3, 729–759.

Rikoslaki, 20 luku – Seksuaalirikoksista 8.7.2022/723

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>

Rikoslaki, 21 – Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista 21.4.1995/578

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L21>

Rikoslaki 30 luku – Elinkeinorikoksista 24.8.1990/769

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L30>

Schwartz, Shalom (2012) An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values. *Online Readings in Psychology and Culture* 2:1, 1–20.

SVT (2018) Rikos- ja pakkokeinotilasto. Viranomaisten Tietoon Tullut Rikollisuus 2018. 2. Rikoksien uhrit ja selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt. Suomen virallinen tilasto. Helsinki: Tilastokeskus.

SVT (2021) Rikos- ja pakkokeinotilasto. Eräiden rikostyyppien kehitys 2017–2021. 4. Vuosineljännes 2021, Liitetaulukko 1. Suomen virallinen tilasto. Helsinki: Tilastokeskus.

TENK (2012) Hyvä Tieteellinen käytäntö. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Liite 1. Aineistot

Aineisto 1: Suomen seksuaalirikoslakia pitää edelleen uudistaa (1.7.2022) Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000008915608.html>

Aineisto 2: Seksuaalirikoslainsäädännön uudistus ei huomioi haavoittuvassa asemassa olevia (11.3.2022) Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000008670924.html>

Aineisto 3: Raiskaustuomion pitäisi olla aina ehdoton (27.2.2022) Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000008636543.html>

Aineisto 4: Seksuaalirikossäännökset vaativat huolellista arviointia (23.2.2022) Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000008632132.html>

Aineisto 5: Vankeusrangaistuksen pelko ei riitä kitkemään tyttöihin kohdistuvaa seksuaalista häirintää (20.9.2021) Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000008275648.html>

Aineisto 6: Seksuaali- ja väkivaltarikoksista tuomittavia rangaistuksia on edelleen kovennettava, todetaan mielipidekirjoituksessa (2.4.2019) Aamulehti. <https://www.aamulehti.fi/lukijalta/art-2000007501852.html>

Aineisto 7: Seksuaalirikosten rangaistukset kovenevat (18.7.2022) Aamulehti. <https://www.aamulehti.fi/lukijalta/art-2000008947601.html>

Aineisto 8: Lukijan mielipide: Seksuaalirikosten rangaistuksia kovennettava edelleen (10.4.2019) Keskipohjanmaa. <https://www.keskipohjanmaa.fi/uutinen/569468>

Aineisto 9: Lyhyt raiskaus, jota kukaan ei näe, on kestämaton peruste tuomion lieventämiselle (13.1.2022) Iltalehti. <https://www.iltalehti.fi/paakirjoitus/a/c07499dd-c316-433a-8f0f-c3ae7a14cdf2>

Aineisto 10: Raiskauslait saatetaan ajan tasalle (8.3.2022) Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000008665064.html>

Aineisto 11: Jokainen raiskaus on liikaa: seksiin tarvitaan suostumus (8.7.2020) Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000006564385.html>

Aineisto 12: Seksuaalirikoslainsäädännön uudistus – parempaa kuin olympiakulta! (23.2.2022) Naisjärjestöjen keskusliitto. <https://naisjarjestot.fi/seksuaalirikoslainsaadannon-uudistus-parempaa-kuin-olympiakulta/>

Aineisto 13: Seksuaalirikoslainsäädäntö uudistuu, mikä muuttuu? (6.10.2020) Asianajajaliitto. <https://asianajajaliitto.fi/blogi/seksuaalirikoslainsaadanto-uudistuu-mika-muuttuu/>

Aineisto 14: Seksuaalirikoslainsäädännön uudistuksessa merkittäviä parannuksia – Nettivihjeen asema tulee jatkossakin turvata (1.10.2020) Pelastakaa Lapset Ry. <https://www.pelastakaalapset.fi/blogi/seksuaalirikoslainsaadannon-uudistuksessa-merkittavia-parannuksia-nettivihjeen-asema-tulee-jatkossakin-turvata/>

Aineisto 15: Oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonin puhe Puhutaan suostumuksesta! -seminaarissa (16.8.2022) Valtioneuvosto. <https://valtioneuvosto.fi/-//1410853/oikeusministeri-anna-maja-henrikssonin-puhe-puhutaan-suostumuksesta-seminaarissa-16.8.2022>